A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2011. szeptember 15.*

A C-483/09. és C-1/10. sz. egyesített ügyekben,

az EU 35. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket az Audiencia Provincial de Tarragona (Spanyolország), egyrészt a Bírósághoz 2009. november 30-án érkezett, 2009. október 8-i határozatával módosított 2009. szeptember 15-i határozatával, másrészt a Bírósághoz 2010 január 4-én érkezett, 2009. december 18-i határozatával terjesztett elő az előtte

Magatte Gueye (C-483/09)

ellen,

X részvételével,

valamint

Valentín Salmerón Sánchez (C-1/10)

* Az eljárás nyelve: spanyol.

ellen,

Y részvételével

folytatott büntetőeljárásokban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: J.-C. Bonichot tanácselnök, K. Schiemann, L. Bay Larsen (előadó), A. Prechal és E. Jarašiūnas bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,
hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2011. március 3-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a spanyol kormány képviseletében N. Díaz Abad, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében T. Henze, J. Möller és S. Unzeitig, meghatalmazotti minőségben,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítői: P. Gentili és L. Ventrella, avvocati dello Stato,

– a holland kormány képviseletében C. Wissels és M. de Ree, meghatalmazotti minőségben,

– az osztrák kormány képviseletében E. Riedl, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében M. Szpunar, meghatalmazotti minőségben,

– a svéd kormány képviseletében C. Meyer-Seitz és S. Johannesson, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében H. Walker és J. Stratford, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében R. Troosters és S. Pardo Quintillán, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2011. május 12-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB tanácsi kerethatározat (HL L 82., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 72. o., a továbbiakban: kerethatározat) 2., 8. és 10. cikkének értelmezésére irányulnak.

2 E kérelmeket az M. Gueye és V. Salmerón Sánchez ellen családon belül, női sértettek sérelmére elkövetett bántalmazás miatt a főbüntetés mellett mellékbüntetésként alkalmazott, e sértettek megközelítésére vonatkozó távoltartási intézkedés megsértése miatt indított büntetőeljárások keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az Unió szabályozása

3 A kerethatározat elfogadásának alapja többek között az EU 31. cikk (1) bekezdése volt, amely c) pontjában kimondja, hogy a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés magában foglalja többek között a tagállamokban alkalmazandó szabályok olyan mértékű összeegyeztethetőségének biztosítását, amely az ilyen együttműködés javításához szükséges.

4 A kerethatározat (3) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy az Európai Tanács 1999. október 15-én és 16-án Tamperében (Finnország) tartott ülésén úgy rendelkezett, hogy meg kell határozni a bűncselekmények sértettjeinek védelmére vonatkozó minimális követelményeket, különös tekintettel e sértetteknek az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésére és kártérítési igényük érvényesítésére.

5 A kerethatározat (4), (8) és (9) preambulumbekezdése szerint:

„(4) A tagállamok kötelesek törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseiket a szükséges mértékben közelíteni, hogy a bűncselekmények sértettjei részére, tekintet nélkül arra, hogy melyik tagállamban tartózkodnak, magas szintű védelmet nyújthassanak.

[…]

(8) A sértettek jogállását és legfontosabb jogait érintő szabályokat és gyakorlatokat közelíteni kell egymáshoz, különös tekintettel az alábbiakra: a sértett méltóságát tiszteletben tartó bánásmódhoz való jog, a tájékoztatás adásához és az abban való részesülés joga, a megértéshez és megértetéshez való jog, az eljárás különböző szakaszaiban járó védelemhez való jog […]

(9) Ezen kerethatározat rendelkezései azonban nem kötelezik a tagállamokat arra, hogy a sértettek számára az eljárásban szereplő felekével azonos bánásmódot biztosítsanak."

6 A kerethatározat 1. cikke értelmében a kerethatározat alkalmazásában:

„a) »sértett«: természetes személy, aki olyan károsodást szenvedett […] amelynek közvetlen oka olyan cselekmény vagy mulasztás, amely valamely tagállam büntetőjogi szabályainak megsértésével valósult meg;

[…]

c) »büntetőeljárás«: fogalma az alkalmazandó nemzeti jog szerint értendő;

[…]

e) »büntetőügyekben folytatott közvetítés«: a büntetőeljárás előtt vagy alatt a tárgyalásos megegyezés keresése a sértett és a bűncselekmény elkövetője között egy szakember közvetítésével".

7 A kerethatározat „Tiszteletben tartás és elismerés" címet viselő 2. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Minden tagállam biztosítja, hogy a sértettek a büntetőjogi rendszerében tényleges és megfelelő szereppel rendelkezzenek. A tagállamok továbbá minden erejükkel arra törekszenek, hogy az eljárások során biztosítsák a sértettek egyéni méltóságának kellő tiszteletben tartását, és elismerjék a sértettek jogait és jogos érdekeit, különösen a büntetőeljárás keretein belül."

8 A kerethatározat „Meghallgatás és bizonyítékok szolgáltatása" című 3. cikkének első bekezdése szerint „[m]inden tagállam biztosítja a sértett számára az eljárás során a meghallgatás és a bizonyítékok szolgáltatásának lehetőségét."

9 A kerethatározatnak „A védelemhez való jog” című, 8. cikke értelmében:

„(1) Minden tagállam megfelelő mértékű védelmet biztosít a sértettek és amennyiben erre szükség van, családtagjaik […] részére, különös tekintettel személyi biztonságukra és magánéletük védelmére, amennyiben a hatáskörrel rendelkező hatóságok megítélése szerint bosszúból elkövetett cselekmények komoly veszélye áll fenn, vagy magánéletük súlyos és szándékos megsértését meggyőzően alátámasztó bizonyítékok állnak rendelkezésre.

(2) Ebből a célból és a (4) bekezdés sérelme nélkül minden tagállam garantálja, hogy szükség esetén a bírósági eljárás keretében megfelelő intézkedések elfogadását teszi lehetővé, amelyek biztosítják a sértettek, valamint családtagjaik vagy a hasonló helyzetben lévő személyek magánéletének és képmásának a védelmét.

(3) Minden tagállam biztosítja a sértettek és az elkövetők közötti találkozás elkerülését a bíróság épületében, kivéve ha ezt a büntetőeljárás megköveteli. Amennyiben a fenti célból erre szükség van, minden tagállam fokozatosan lehetővé teszi, hogy a sértettek elkülönített helyiségekben várakozhassanak a bíróság épületében.

(4) Minden tagállam biztosítja, hogy azok a sértettek, különösen a legveszélyeztetettebbek, akiket meg kell védeni a nyilvános bírósági tárgyaláson való tanúskodás következményeitől, jogosultak legyenek a bíróság határozata alapján az adott állam jogrendje alapvető elveivel összeegyeztethető bármely alkalmas eszköz igénybevételével olyan feltételek mellett vallomást tenni, amelyekkel a fenti cél elérhető.”

10 Végül, a kerethatározat 10. cikkének (1) bekezdése szerint „[m]inden tagállam gondoskodik róla, hogy a büntetőügyekben való közvetítést elősegítse olyan bűncselekmények esetében, amelyeknél ezt megfelelőnek tartja."

A nemzeti szabályozás

11 A büntető törvénykönyvnek (Código Penal) a 10/1995. sz. törvényt módosító, 2003. november 25-i 15/2003. sz. törvény (Ley Orgánica 15/2003 por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995) szerinti szövege (a BOE 2003. november 26-i 283. száma, 41842. o.; a továbbiakban: büntető törvénykönyv) a „Jogelvonással járó szankciók" címet viselő 48. cikkének (2) bekezdése meghatározza a távoltartás mellékbüntetés hatásait, amely az elítélt számára megtiltja különösen a sértett megközelítését és a vele való kapcsolattartást.

12 A büntető törvénykönyv 57. cikke a következőképpen pontosítja, hogy milyen esetekben és feltételek mellett lehet [(1) bekezdés] vagy kell [(2) bekezdés] elrendelni az említett 48. cikkben előírt tilalmak közül egyet vagy többet:

„(1) Emberölés, magzatelhajtás, testi sértés, személyi szabadság megsértése, kínzás bűncselekménye, valamint a méltóság, a szexuális szabadság, a magánélet elleni, a jóhírnévhez és magánlakás sérthetetlenségéhez való jog elleni bűncselekmények […] esetén a bíróság, a cselekmények súlyára vagy elkövető veszélyességére figyelemmel a […] 48. cikkben foglalt egy vagy több tilalmat rendelhet el határozatával.

[…]

(2) Az (1) bekezdés első albekezdésében foglalt bűncselekmények tekintetében, ha azokat a házastárs vagy a volt házastárs […], vagy olyan személy sérelmére követték el, aki annak megfelelő érzelmi kapcsolatban áll vagy állt az elítélttel akár együttélés nélkül is, a 48. cikk (2) bekezdése szerinti büntetést [vagyis a sértett megközelítésének tilalmát] mindenképpen alkalmazni kell, súlyos bűncselekmény esetén tíz évet, kevésbé súlyos bűncselekmény esetén öt évet meg nem haladó időtartamra […]"

13 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy e tilalmat kötelező büntetésként kell elrendelni a kiszabott szabadságvesztés időtartamát legalább egy évvel meghaladó időtartamra, egyéb büntetés kiszabása esetén pedig hat hónapnál hosszabb és öt évnél rövidebb időtartamra.

14 A hat hónapban meghatározott minimális időtartam bizonyos helyzetekben egy hónapra csökkenthető le, a büntető törvénykönyv 33. cikkének (6) bekezdésével összefüggésben értelmezett 40. cikke (3) bekezdésének megfelelően.

15 A büntető törvénykönyvnek a nőkkel szembeni erőszak elleni átfogó védelmi intézkedésekről szóló, 2004. december 28-i 1/2004. sz. törvénnyel (Ley Orgánica 1/2004 de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género) (BOE 2004. december 29-i 313. sz., 42166. o.; a továbbiakban: 1/2004. sz. törvény) módosított szövege szerinti 468. cikke (2) bekezdése hat hónaptól egy évig terjedő szabadságvesztés büntetés kiszabását írja elő azzal a személlyel szemben, aki megszegi a büntető törvénykönyv 48. cikkében előírt, a büntető törvénykönyv 173. cikkében említett személy sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt alkalmazott valamely büntetést. Ez utóbbi rendelkezés többek között a házastársat említi, vagy olyan más személyt, akit [az elkövetőhöz] hasonló érzelmi kötelék fűz, függetlenül attól, hogy együtt él-e vele.

16 Az igazságszolgáltatásról szóló 6/1985. sz. törvény (Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial), az 1/2004. sz. törvénnyel módosított szövegének (a továbbiakban: 6/1985. sz. törvény) 82. cikke értelmében büntetőügyekben az Audiencias Provinciales rendelkeznek hatáskörrel többek között „az adott tartományban a Juzgados de Violencia sobre la Mujer [a nők elleni erőszakos bűncselekmények tekintetében hatáskörrel rendelkező bíróságok] büntető ügyekben hozott határozatai ellen a törvényben lehetővé tett jogorvoslatok" elbírálására.

17 A 6/1985. sz. törvény 87. ter cikkébe az 1/2004. sz. törvénnyel beillesztett (5) bekezdés valamennyi családon belül elkövetett bűncselekmény esetében megtiltja a közvetítést.

18 A büntetőeljárási törvény (Ley de Enjuiciamiento Criminal) 792. cikkének (3) bekezdése szerint nincs elfogadható rendes jogorvoslati lehetőség olyan határozatokkal szemben, mint amilyet a kérdést előterjesztő bíróságnak kell majd fellebbviteli bíróságként meghoznia az előtte folyamatban lévő ügyekben.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

19 A Juzgado de lo Penal nº 23 de Barcelona (barcelonai első fokú bíróság 23. sz. büntetőtanácsa) 2008-ban hozott ítéletével, és a Juzgado de Instrucción no 7, de Violencia Sobre la Mujer de El Vendrell (az El Vendrell-i első fokú büntetőbíróságnak a nők elleni erőszakos bűncselekményekre szakosodott 7. sz. tanácsa) 2006-ban hozott ítéletével családon belül elkövetett bántalmazás miatt más büntetések mellett, mellékbüntetésként megtiltotta M. Gueye és V. Salmerón Sánchez számára, hogy az első esetben egy 17 hónapos, a második esetben egy 16 hónapos időszakban a sértettek 1000, illetve 500 méteres körzetében tartózkodjanak, vagy velük érintkezésbe lépjenek.

20 Noha tudomásuk volt a büntető törvénykönyv 57. cikkének (2) bekezdése alapján alkalmazott ezen tilalomról, e mellékbüntetések kiszabását követően viszonylag rövid idő múltán mindkét elkövető folytatta az együttélést a sértettekkel, azok kívánságára. Ez az együttélés M. Gueye 2009. február 3-án, illetve V. Salmerón Sánchez 2007. december 5-én történt letartóztatásáig tartott.

21 A távoltartás mellékbüntetés ezen megsértése miatt a Juzgado de lo Penal Nº 1 Tarragona (a tarragonai első fokú bíróság 1. büntetőtanácsa) 2009. február 11-én, illetve 2008. március 27-én hozott ítéletével elítélte M. Gueye-t és V. Salmerón Sánchezt bírósági határozat megsértésének a büntető törvénykönyv 483. cikkének (2) bekezdése szerinti bűncselekménye miatt.

22 Az említett ítéletek ellen benyújtott fellebbezések keretében a kérdést előterjesztő bíróság meghallgatta azon személyek tanúvallomásait, akik M. Gueye-vel és V. Salmerón Sánchezzel az utóbbiakkal szemben alkalmazott büntetések kiszabását megelőzően éveken át, valamint azok letartóztatásának időpontjában is együtt éltek.

23 E meghallgatáskor mindkét érdekelt úgy nyilatkozott, hogy az elítéltekkel való együttélés folytatását tudatosan, szabad akaratukból kezdeményezték, annak ellenére, hogy azok ellen büntetőjogi szankció van érvényben, mivel korábban megtámadták őket.

24 E személyek szerint együttélésük M. Gueye-vel és V. Salmerón Sánchezzel ez utóbbiak letartóztatásáig hónapokon át probléma nélkül zajlott.

25 A Juzgado de lo Penal nº 1 de Tarragona által hozott ítéletek ellen a kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott fellebbezésükben az elítéltek annak megállapítását kérik, hogy az együttélésnek élettársuk szabad beleegyezésével történt folytatása nem valósítja meg a távoltartás mellékbüntetés be nem tartásának bűncselekményét.

26 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az első fokon kiszabott büntetések esetleges helybenhagyása attól függ, összeegyeztethető-e a kerethatározattal az, hogy a távoltartást családon belül elkövetett erőszakos bűncselekmények esetén a sértett akarata ellenére is kötelező alkalmazni.

27 Az említett bíróság szerint vitathatatlannak tűnik, hogy bizonyos esetekben még a sértett akarata ellenére is alkalmazható ilyen távoltartási intézkedés. Úgy véli azonban, hogy a családon belüli erőszak sértettjeinek a konkrét esetekben nyújtandó megfelelő szintű védelem különösen az enyhe bűncselekmények esetén nem jelentheti a távoltartás kivétel nélküli, az adott eset körülményeinek előzetes értékelése nélküli alkalmazását.

28 E körülményekre tekintettel az Audiencia Provincial de Tarragona az eljárások felfüggesztése mellett döntött, és előzetes döntéshozatal céljából a következő, a C-483/09. és C-1/10. sz. ügyekben azonos módon megfogalmazott kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a sértettnek a kerethatározat (8) preambulumbekezdésében említett megértetéshez való jogát, mint a bűncselekmények üldözéséért és büntetéséért felelős állami hatóságok pozitív kötelezettségét annak megengedésére

vonatkozóan, hogy a sértett kifejezze a vele családi vagy erős érzelmi kapcsolatban álló elkövetőre kiszabott büntetés által saját életére gyakorolt közvetlen hatásokkal kapcsolatos értékelését, gondolatait és véleményét?

2) Úgy kell-e értelmezni a […] kerethatározat 2. cikkét, hogy annak értelmében a sértett jogainak és jogos érdekeinek elismerésére irányuló kötelezettségük alapján a [tag]államok kötelesek figyelembe venni a sértett véleményét abban az esetben, ha az eljárás büntetőjogi következményei alapvetően és közvetlenül veszélyeztethetik a sértett önmegvalósításhoz, valamint magán- és családi életéhez való jogának gyakorlását?

3) Úgy kell-e értelmezni a […] kerethatározat 2. cikkét, hogy annak értelmében az állami hatóságok nem hagyhatják figyelmen kívül a sértettnek a távoltartási intézkedés kiszabását vagy fenntartását ellenző szabad akaratát, ha a támadó a sértett családtagja, feltéve hogy nem állapítható meg a bűnismétlés objektív veszélye, továbbá a sértett olyan személyes, szociális, kulturális és érzelmi önállósággal bír, amely kizárja az elkövetőtől elszenvedett megaláztatás valószínűségét, vagy éppen ellenkezőleg, az ilyen bűncselekmények sajátos jellegére tekintettel minden esetben indokoltnak kell-e tartani az említett intézkedést?

4) Úgy kell-e értelmezni a [..] kerethatározat 8. cikkét, amely kimondja, hogy a [tag] államok megfelelő mértékű védelmet biztosítanak a sértettnek, hogy ez a rendelkezés – a szóban forgó bűncselekmények sajátos jellegére tekintettel – valamennyi családon belül elkövetett bűncselekmény sértettje esetében megengedi a távoltartási intézkedés vagy a kapcsolattartási tilalom mellékbüntetésként történő általános és kötelező jellegű alkalmazását, vagy éppen ellenkezőleg, a 8. cikk olyan egyediesített értékelést követel meg, amely lehetővé teszi a konkrét esetben megfelelő védelmi szintnek az ügyben érintett érdekek figyelembevételével való meghatározását?

5) Úgy kell-e értelmezni a […] kerethatározat 10. cikkét, hogy az – e bűncselekmények sajátos jellegére tekintettel – megengedi a családon belül elkövetett bűncselekmények miatti büntetőeljárásokban a közvetítés kizárását, vagy éppen ellenkezőleg, az ilyen típusú eljárásokban is meg kell-e engedni a közvetítést, minden egyes esetben külön-külön értékelve az ügyben szereplő érdekeket?"

29 A Bíróság elnöke 2010. szeptember 24-i végzésével a szóbeli szakasz lefolytatása és az ítélethozatal céljából egyesítette a C-483/09. és C-1/10 sz. ügyet.

A Bíróság hatásköréről

30 Az Amszterdami Szerződés hatálybalépésének időpontjáról szóló, az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* 1999. május 1-jén közzétett tájékoztatóból (HL L 114., 56. o.) kitűnik, hogy a Spanyol Királyság az EU 35. cikk (2) bekezdése alapján tett nyilatkozatával elfogadta a Bíróság hatáskörét az EU 35. cikk (3) bekezdésének b) pontja szerinti előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatására e tagállam valamennyi olyan bíróságának kérelmére, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség.

31 A büntetőeljárási törvény 792. cikkének (3) bekezdése alapján a kérdést előterjesztő bíróság által az alapügyekben meghozandó határozatokkal szemben a nemzeti jog értelmében semmilyen rendes jogorvoslati lehetőség nincs.

32 Az EUMSZ-hez csatolt, átmeneti rendelkezésekről szóló 36. jegyzőkönyv 10. cikkének (1) bekezdésével összhangban az EU-Szerződés VI. címének a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése előtti szövege értelmében a Bíróságra ruházott hatáskörök

változatlanok maradnak az Uniónak e hatálybalépést megelőzően hozott, a kerethatározathoz hasonló aktusait illetően, abban az esetben is, ha azok elfogadására az EU 35. cikke (2) bekezdésének értelmében került sor.

33 Ilyen körülmények között a Bíróság az EU 35. cikk (1) bekezdés értelmében hatáskörrel rendelkezik előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatására a kérdést előterjesztő bíróságnak a kerethatározat értelmezésére irányuló kérdései tárgyában.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságról

34 A spanyol és az olasz kormány elsődlegesen arra hivatkozik, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatatlanok.

35 A spanyol kormány, kiemelve, hogy az alapeljárásokban nem kérdéses a távoltartás mellékbüntetésnek a büntető törvénykönyv 57. cikke (2) bekezdése alapján történő kiszabása, elsősorban arra hivatkozik, hogy nem szükséges annak a kérdésnek a felvetése, ellentétes-e a kerethatározattal egy ilyen intézkedés kötelező alkalmazása. Mivel ezek az eljárások a büntető törvénykönyv 468. cikkének (2) bekezdése szerinti büntetés kiszabását érintik egy korábban alkalmazott távoltartási intézkedés megsértésére vonatkozóan, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések tisztán hipotetikus jellegűek.

36 Másodsorban, feltételezve, hogy az említett kérdések a büntető törvénykönyv 468. cikkének (2) bekezdésére vonatkoznak, a spanyol kormány rámutat, hogy az alapeljárásban felmerült problémák nem önmagában e rendelkezésből erednek, hanem abból, ahogyan azokat a Sala de lo Penal del Tribunal Supremo (a legfelsőbb bíróság büntető kollégiuma) egy 2008. november 25-i „nem kötelező erejű állásfoglalásban”

értelmezte, amely szerint „a büntető törvénykönyv 468. cikkének alkalmazása szempontjából a nő beleegyezése a büntethetőséget nem zárja ki". Így az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések valójában a nemzeti jog értelmezésére irányulnak, amiről a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárás keretében nem határozhat.

37 Az olasz kormány rámutat továbbá, hogy a kerethatározat bármely olyan értelmezése, amely a kerethatározat és a nemzeti jog közötti ellentéthez vezetne, nem lehetne megoldható a nemzeti jognak a kerethatározat céljaival összhangban álló értelmezésével. Egy ilyen összhangban álló értelmezés legfeljebb *contra legem* volna lehetséges, amit az Unió joga nem enged meg. Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések érdektelenek, és hipotetikus jellegűek.

38 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az EUMSZ 267. cikkhez hasonlóan az EU 35. cikk (3) bekezdésének a) pontja is azt a feltételt támasztja az előzetes kérdések Bíróság elé terjesztéséhez, hogy a nemzeti bíróság „úgy ítéli meg, hogy ítéletének meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére", így a Bíróságnak az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságára vonatkozó ítélkezési gyakorlata főszabály szerint az EU 35. cikk alapján előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre is vonatkoztatható (lásd e vonatkozásban a C-105/03. sz. Pupino-ügyben 2005. június 16-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-5285. o.] 29. pontját).

39 Az EUMSZ 267. cikkben a Bíróság és a nemzeti bíróságok között létesített együttműködés keretében kizárólag az ügyben eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak megítélése, hogy – tekintettel az ügy különleges jellemzőire – ítélete meghozatalához szükségesnek tartja-e az előzetes döntéshozatalt, és a Bíróságnak feltett kérdései relevánsak-e. Következésképpen, amennyiben a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni (lásd különösen a C-415/93. sz.

Bosman-ügyben 1995. december 15-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-4921. o.] 59. pontját, valamint a C-391/09. sz., Runevič-Vardyn és Wardyn ügyben 2011. május 12-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-3787. o.] 30. pontját).

40 Az EUMSZ 267. cikk által a Bíróságra ruházott hatáskörre tekintettel azonban az nem határozhat a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről, ha nyilvánvaló, különösen, hogy a kérdésekkel érintett uniós jog kért értelmezése semmilyen kapcsolatban sem áll az alapjogvita tényállásával vagy tárgyával, vagy ha a probléma hipotetikus (lásd e vonatkozásban a C-404/07. sz. Katz-ügyben 2008. október 9-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-7607. o.] 31. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

41 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések annak eldöntésére irányulnak, hogy maga a mellékbüntetésként kötelezően alkalmazandó távoltartás büntetés összeegyeztethető-e a kerethatározattal. E bíróság ugyanis úgy véli, hogy a korábban alkalmazott távoltartás büntetések be nem tartására vonatkozó büntetőeljárás keretében vizsgálni kell, hogy ezek a büntetések, amelyeket kötelező kiszabni, és amelyekre marasztaló ítéletét alapoznia kell, nem sértik-e önmagukban is a kerethatározatot. E megfontolásokra tekintettel a feltett kérdések nem tűnnek hipotetikusnak.

42 Le kell szögezni továbbá, hogy a feltett kérdések megválaszolása keretében a Bíróság a szóban forgó nemzeti jogszabályoknak a kérdést előterjesztő bíróság általi értelmezéséből indul ki, anélkül hogy azt kétségbe vonhatná, vagy helytállóságát vizsgálhatná.

43 Végül, írásbeli észrevételeiben a spanyol kormány rámutatott, hogy a büntető törvénykönyv 468. cikke (2) bekezdésének a Sala de lo Penal del Tribunal Supremo 2008. november 25-i állásfoglalása szerinti értelmezése főszabály szerint nem fosztja meg a bíróságokat attól a lehetőségtől, hogy ezen értelmezéstől indokoltan eltérjenek. Ezért, ha a Bíróság úgy válaszolná meg a feltett kérdéseket, hogy a kerethatározattal ellentétes az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti rendelkezés, nem tűnik

nyilvánvalónak – ellentétben azzal, amit az olasz kormány állít –, hogy az alapügyben a nemzeti jognak a kerethatározattal összhangban álló értelmezése szükségképpen lehetetlen volna.

44 E körülmények között nem nyilvánvaló, hogy a kerethatározatnak a kérdést előterjesztő bíróság által kért értelmezése nem függ össze az alapeljárások tényállásával vagy tárgyával, illetve hogy a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű.

45 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek így elfogadhatók.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első, a második, a harmadik és a negyedik kérdésről

46 Az első négy kérdés vizsgálatát megelőzően meg kell jegyezni, hogy a kerethatározat (8) preambulumbekezdésének, amely az első kérdés tárgyát képezi, önmagában nincsen jogilag kötelező ereje (lásd a C-562/08. sz. Müler Fleisch ügyben 2010. február 25-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-1391. o.] 40. pontját).

47 Továbbá meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság formailag a kerethatározat 2. és 8. cikkének értelmezésére korlátozta második, harmadik és negyedik kérdését. E körülmény azonban nem képezi akadályát annak, hogy a Bíróság a nemzeti

bíróság részére az uniós jognak az előtte folyamatban lévő ügy elbírálásához hasznos, valamennyi értelmezési szempontját megadja – ideértve a jelen esetben az említett kerethatározat egy másik rendelkezésével kapcsolatos szempontokat is –, függetlenül attól, hogy a nemzeti bíróság az említett kérdések megfogalmazásában utalt-e azokra, vagy sem (lásd e vonatkozásban a C-434/09. sz. McCarthy-ügyben 2011. május 5-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-3375. o.] 24. pontját).

48 E tekintetben megjegyzendő, hogy noha a kerethatározat 2. Cikke értelmében a tagállamok kötelesek elismerni a sértettek jogait és jogos érdekeit, a büntetőeljárás során a meghallgatáshoz való jogot annak (8) preambulumbekezdésére tekintettel értelmezett 3. cikke alapján kötelesek számukra biztosítani.

49 Ezért úgy tekintendő, hogy a kérdést előterjesztő bíróság első négy kérdésével, amelyeket együttesen kell vizsgálni, lényegében arra keres választ, akként értelmezendő-e a kerethatározat 2., 3. vagy 8. cikke, hogy azokkal ellentétes, ha valamely tagállam büntetőjogában mellékbüntetésként előírt, kötelezően alkalmazandó, meghatározott minimális időtartamú távoltartás büntetést annak ellenére is ki kell szabni a családon belül elkövetett erőszakos bűncselekmény elkövetőjével szemben, hogy a sértett vitatja az ilyen büntetés alkalmazását.

50 Ezzel kapcsolatban fontos kiemelni, hogy a kerethatározat a büntetési nemek tekintetében nem tartalmaz rendelkezést, és hogy azokat csak a tagállamok írhatják elő nemzeti jogalkotásukban a bűncselekmények szankcionálása céljából.

51 Ehhez hozzá kell tenni továbbá, hogy a kerethatározatban nem található olyan utalás, mely szerint az uniós jogalkotó az EU-Szerződésben ráruházott hatáskörök keretén belül harmonizálni, vagy legalábbis közelíteni kívánta volna a tagállamoknak a büntetőjogi szankciók fajtáira és mértékére vonatkozó jogszabályait.

52 Amint az a kerethatározat (3) és (4) preambulumbekezdéséből következik, annak célja mindössze a kerethatározat 1. cikkének c) pontja szerint meghatározott büntetőeljárás keretein belül a bűncselekmények sértettjeinek védelmére vonatkozó minimális követelmények meghatározása, és annak biztosítása, hogy a tagállamok a részükre magas szintű védelmet nyújtsanak, különös tekintettel az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésükre.

53 A kerethatározat (9) preambulumbekezdése azonban úgy pontosít, hogy annak rendelkezései nem kötelezik a tagállamokat arra, hogy a sértettek számára az eljárásban szereplő felekével azonos bánásmódot biztosítsanak.

54 A kerethatározatot – a felépítését és tartalmát illetően – az jellemzi, hogy 2. cikkében általánosan megnevezi azokat a fő célokat, amelyeket a sértettek védelme érdekében meg kíván valósítani, majd a következő cikkekben pontosan meghatározza azokat a döntően eljárási jellegű jogokat, amelyek a sértetteket a büntetőeljárás folyamán meg kell, hogy illessék.

55 A kerethatározat rendelkezéseit az alapvető jogokat, köztük különösen az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 7. cikkében kimondott, a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jogot tiszteletben tartva kell értelmezni (lásd különösen a fent hivatkozott Pupino-ítélet 59. pontját és a fent hivatkozott Katz-ítélet 48. pontját).

56 A kerethatározat 2. cikkének (1) bekezdésében előírt kötelezettségek célja annak biztosítása, hogy a sértett a büntetőeljárásban hatékonyan és megfelelő módon vehessen részt, ami nem jelenti azt, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló kötelező távoltartási intézkedést ne lehetne a sértett véleménye ellenében alkalmazni.

57 A kerethatározat 3. cikke – noha egyrészt arra kötelezi a tagállamokat, hogy a sértettek számára biztosítsák az eljárás során a meghallgatás és a bizonyítékok szolgáltatásának lehetőségét – tág mérlegelési mozgásteret hagy a tagállamok számára az e célkitűzések eléréséhez szükséges, konkrét szabályozás tekintetében (lásd e vonatkozásban a fent hivatkozott Katz-ítélet 46. pontját).

58 Azonban, hogy a kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdése ne veszítse el hatékony érvényesülésének nagy részét, és ne sérüljenek az annak 2. cikke (1) bekezdésében előírt kötelezettségek, e rendelkezések mindenképpen megkövetelik, hogy a sértett vallomást tehessen a büntetőeljárás során, és ezt a vallomást bizonyítékként figyelembe lehessen venni (a fent hivatkozott Katz-ítélet 47. pontja).

59 Így tehát annak biztosítása érdekében, hogy a sértett hatékonyan és megfelelően részt vehessen a büntetőeljárásban, meghallgatáshoz való joga, azon lehetőség mellett, hogy ismertesse a cselekmény lefolyását, arra is lehetőséget kell, hogy adjon számára, hogy kifejezze álláspontját.

60 A kerethatározat 3. cikkének első bekezdése szerinti ezen eljárási jog, a meghallgatáshoz való jog, nem biztosít semmilyen jogot a sértett számára az elkövetővel szemben a nemzeti büntető jogszabályok alapján kiszabott büntetés nemének és mértékének megválasztása tekintetében.

61 E vonatkozásban emlékeztetni kell arra, hogy a családon belüli erőszakkal szemben a tagállamok büntetőhatalmánál fogva biztosított büntetőjogi védelem nemcsak a sértett saját egyéni érdekeinek védelmét szolgálja, hanem általánosabb, társadalmi érdekek védelmét is.

62 Következésképpen nem ellentétes a kerethatározat 3. cikkével, ha a tagállami jogalkotó meghatározott minimális időtartamú kötelezően alkalmazandó büntetést ír elő, különösen akkor, ha a sértett egyéni érdekei mellett más érdekeket is figyelembe kell venni.

63 Végül a kerethatározat 8. cikkét illetően, annak (1) bekezdéséből következően, célja „megfelelő mértékű védelem biztosítása a sértettek" számára, különösen személyi biztonságuk és magánéletük védelme terén, amennyiben az illetékes hatóságok úgy vélik, hogy „bosszúból elkövetett cselekmények komoly veszélye áll fenn, vagy a sértett magánélete súlyos és szándékos megsértését meggyőzően alátámasztó bizonyítékok állnak rendelkezésre".

64 Ennek érdekében a megelőző és gyakorlati célú védelmi intézkedések, mint például az említett 8. cikk (2)–(4) bekezdésében foglaltak, annak biztosítására hivatottak, hogy a sértettek megfelelő módon részt vehessenek az eljárásban, anélkül hogy ezt a részvételt veszélyeztetné személyi biztonságuk és magánéletük fenyegetettsége.

65 A kerethatározat 8. cikke, annak 2. és 3. cikkéhez hasonlóan, nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy olyan nemzeti büntetőjogi rendelkezéseket hozzanak, amelyek lehetővé tennék a sértett számára a bűncselekmény elkövetőjével szemben a nemzeti bíróság által kiszabandó büntetések befolyásolását.

66 Az említett 8. cikkben szereplő kérdéses védelem célja különösen a sértettnek vagy az annak környezetéhez tartozó személynek a bűncselekmény elkövetőjével szembeni megfelelő védelme a büntetőeljárás folyamán.

67 A kerethatározat 8. cikke viszont nem értelmezhető akként, hogy a tagállamok kötelesek megvédeni a sértetteket a bűncselekmény elkövetőivel szemben a nemzeti bíróság által kiszabott büntetések később bekövetkező, közvetett hatásaival szemben is.

68 A kerethatározat 8. cikkét tehát nem lehet akként értelmezni, hogy az korlátozná a tagállamok választását a tekintetben, hogy nemzeti jogukban milyen büntetőjogi szankciórendszert alakítanak ki.

69 Végül megállapítandó, hogy a távoltartási intézkedés alapügyben szereplő anyagi jogszabályoknak megfelelően történő alkalmazásának kötelezettsége önmagában nem tartozik a kerethatározat hatálya alá, és következésképpen nem értékelhető az Európai Unió Alapjogi Chartájának rendelkezései fényében.

70 A fenti megfontolásokra tekintettel az első négy kérdésre az a válasz, hogy a kerethatározat 2., 3. és 8. cikke akként értelmezendő, hogy azokkal nem ellentétes, ha valamely tagállam büntetőjogában mellékbüntetésként előírt, kötelezően alkalmazandó, meghatározott minimális időtartamú távoltartás büntetést annak ellenére is ki kell szabni a családon belül elkövetett erőszakos bűncselekmény elkövetőjével szemben, hogy a sértett vitatja az ilyen büntetés alkalmazását.

Az ötödik kérdésről

71 Ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság mindkét eljárásban lényegében arra keres választ, akként értelmezendő-e a kerethatározat 10. cikke, hogy az, a családon belül elkövetett bűncselekmények sajátos jellegére tekintettel, megengedi a tagállamoknak az ilyen bűncselekmények miatti büntetőeljárásokban a közvetítés alkalmazásának teljes kizárását.

72 Ezzel összefüggésben meg kell jegyezni, hogy azonkívül, hogy az EU 34. cikk (2) bekezdése a nemzeti hatóságoknak biztosítja a kerethatározatokban előírt eredmények

eléréséhez szükséges formával és eszközökkel kapcsolatos hatáskört, a kerethatározat 10. cikkének (1) bekezdése arra szorítkozik, hogy azon bűncselekmények vonatkozásában követelje meg a tagállamoktól a közvetítés elősegítését, amelyeknél ezt „megfelelőnek tartj[ák]", vagyis a tagállamok mérlegelésétől függ azon bűncselekmények megválasztása, amelyek esetében közvetítői eljárásra van mód (lásd a C-205/09. sz., Eredics és Sápi ügyben 2010. október 21-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-10231. o.] 37. pontját).

73 Ezért a kerethatározat 10. cikkének (1) bekezdése megengedi a tagállamoknak, hogy valamennyi családon belül elkövetett bűncselekmény esetében kizárják a közvetítés alkalmazását, mint ahogyan azt a 6/1985. sz. törvény 87. ter cikkének (5) bekezdése előírja.

74 Az említett 10. cikk (1) bekezdésének már a megfogalmazásából, valamint a kerethatározat által a célkitűzései megvalósításának konkrét módszereit illetően a nemzeti hatóságoknak biztosított széles mérlegelési jogkörből ugyanis kitűnik, hogy a nemzeti jogalkotó nem lépte túl az őt megillető mérlegelési jogkör kereteit, amikor – büntetőpolitikai indokok alapján – úgy döntött, hogy a közvetítői eljárás alkalmazását egy bizonyos bűncselekménytípus esetében kizárja (lásd megfelelően a fent hivatkozott Eredics és Sápi ítélet 38. pontját).

75 Hozzá kell tenni, hogy a tagállamok mérlegelését korlátozhatja az a kötelezettség, hogy objektív szempontok alapján kell meghatározniuk azokat a bűncselekményfajtákat, amelyek esetében úgy ítélik meg, hogy a közvetítés nem megfelelő. Semmi nem utal azonban arra, hogy a közvetítés alkalmazásának kizárása a 6/1985. sz. törvényben nem objektív szempontokon alapul.

76 A fenti megfontolások alapján az ötödik kérdésre az a válasz, hogy a kerethatározat 10. cikkének (1) bekezdése akként értelmezendő, hogy az, a családon belül elkövetett bűncselekmények sajátos jellegére tekintettel, megengedi a tagállamoknak az ilyen bűncselekmények miatti büntetőeljárásokban a közvetítés alkalmazásának teljes kizárását.

A költségekről

77 Mivel ez az eljárás az alapeljárásokban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárások egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) A büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB tanácsi kerethatározat 2., 3. és 8. cikke akként értelmezendő, hogy azokkal nem ellentétes, ha valamely tagállam büntetőjogában mellékbüntetésként előírt, kötelezően alkalmazandó, meghatározott minimális időtartamú távoltartás büntetést annak ellenére is ki kell szabni a családon belül elkövetett erőszakos bűncselekmény elkövetőjével szemben, hogy a sértett vitatja az ilyen büntetés alkalmazását.

2) A 2001/220 kerethatározat 10. cikkének (1) bekezdése akként értelmezendő, hogy az, a családon belül elkövetett bűncselekmények sajátos jellegére tekintettel, megengedi a tagállamoknak az ilyen bűncselekmények miatti büntetőeljárásokban a közvetítés alkalmazásának teljes kizárását.

Aláírások